

Juliën van Eck

Bachelorscriptie Politieke Filosofie

Begeleider: Rutger Claassen

S0832251

7587 woorden

18-06-2012

Op Weg Naar de Staat van Nozick

Over Wilt Chamberlain, de onafhankelijken en het anarchokapitalistische alternatief

“All my life, it seems, I have hated the guts of Max Lerner. Now, make no mistake: there is nothing personal in this rancor. I have never met, nor have I ever had any personal dealings with, Max. No, my absolute loathing for Max Lerner is disinterested, cosmic in its grandeur. It's just that ever since I was a toddler, this ugly homunculus, this pretentious jackass, has been there, towering over the American ideological scene. In the fifty-five years that I have been aware of Max's presence, in all of his many permutations and combinations and seeming twists and turns, he has taken the totally repellent position at every step of the way”

Murray Rothbard in “I Hate Max Lerner”¹

¹ <http://www.lewrockwell.com/rothbard/rothbard68.html>

Inhoudsopgave

Introductie	4
Libertarisme	5
Het verhaal van Nozick	8
Machtsstrijd	9
Wilt Chamberlain	12
Het probleem van de onafhankelijken	13
Anarchokapitalisme	15
Het anarchokapitalistische alternatief	18
Conclusie	21
Bibliografie	22

Introductie

1. Robert Nozick, geboren in 1938, gestorven in 2002, was een van de meest toonaangevende moderne politiek filosofen. Als reactie op *A Theory of Justice* van John Rawls schreef hij *Anarchy, State and Utopia*. Samen met Rawls bliezen zij nieuw leven in de moderne politieke filosofie, met twee contrasterende politieke theorieën. Waar Rawls zijn betoog egalitair van aard is, met een herverdelende staat als spil, daar droeg Nozick het libertarisme uit. Een vergaande vrijheid, onvervreembare eigendomsrechten en een sterke nadruk op de vrije markt leiden tot zijn minimale staat. Het boek werd een succes, zijn meest bekende stuk en kreeg een National Book Award in 1975. Dat neemt niet weg dat het in academische kringen niet met open armen werd ontvangen. Uit verschillende delen van de academische wereld kwam kritiek, en ook dit stuk zal kritisch van aard zijn. De focus van dit artikel zal liggen op de weg naar de minimale staat. Het doel is om aan te tonen dat de argumentatie van Nozick om tot een minimale staat te komen niet legitiem is. Er zal derhalve dan ook getracht worden overtuigend aan te tonen dat de argumentatie van Nozick tekort schiet, en dat er een niet-Nozickiaans argument nodig om tot de Nozickiaanse minimale staat te komen. De onderzoeksvraag luidt als volgt: Werkt het *invisible hand* argument van Robert Nozick bij het ontstaan van de minimale staat? Hierbij ligt de focus op de bescherming van de individuele rechten van de mens. De individuele rechten van de mens staan centraal in de argumentatie van Nozick. *“Individuals have rights and there are things no person or group may do to them (without violating their rights)”* (Nozick 1974, ix). Het anarchokapitalisme wordt gebruikt om een vergelijking mogelijk te maken, en daarmee ook om de vervolgvraag te beantwoorden. In welke situatie worden de individuele rechten van de mens dan beter beschermd: de weg naar de minimale staat, zoals Nozick die beargumenteert, of in het vrije markt anarchisme?
2. Allereerst zal het begrip libertarisme in een algemene zin besproken worden, zodat het concept helder is. Dit zal voornamelijk gebaseerd zijn op de theorie van Nozick. Daarna zal de vorming van de minimale staat aan bod komen, waarin de vorming van een *dominant protective agency* besproken zal worden. Vervolgens zal de focus van het artikel zich verplaatsen naar de machtsstrijd tussen de verschillende *agencies* in de vorming van de ultraminimale staat. Dit heeft slechts ten doel om het centrale argument van dit artikel in te leiden, het feit dat de vorming van de Nozickiaanse staat, op basis van het Wilt Chamberlain argument, ten onder gaat aan interne inconsistenties. Tot slot zal ik een kritische noot plaatsen betreffende Nozick's behandeling van het 'onafhankelijken probleem'. Na de behandeling van de theorie van Nozick zal het anarchokapitalisme besproken worden. Eerst zal ik de anarchokapitalistische filosofie, voornamelijk aan de hand van Rothbard, duidelijk proberen te maken. Daarna zal er een anarchokapitalistisch alternatief

gepresenteerd worden ten opzichte van de Nozickiaanse staat. In een anarchokapitalistische samenleving speelt de vrije markt ook een centrale rol, maar het ontstaan van de staat vindt nooit plaats. De rol van de staat zal nooit positief zijn, een staat pleegt slechts inbreuk op de natuurrechten van de mensen. De vrije markt is in beide theorieën prominent aanwezig. Hierdoor is er een mooie vergelijking mogelijk.

Libertarisme

3. Het libertarisme is een politieke filosofie die sterk gebaseerd is op de individuele rechten van de mens, en op de notie dat deze rechten door niemand mogen worden aangetast, zonder dat daar een legitieme, rechtvaardige aanleiding voor is. Nozick's libertarisme is daar niet anders in. Daarnaast is het vrije markt denken sterk aanwezig. Zijn enige rechtvaardigbare staatsvorm is dan ook de minimale staat. Deze minimale staat heeft slechts ten doel om haar subjecten te beschermen tegen dwang, diefstal en andere vergelijkbare gewelddadigheden. Een staat die tracht meer te doen is daartoe niet gelegitimeerd en schendt de rechten van het individu (Nozick 1974, ix). Een staat is rechtvaardig en legitiem ten opzichte van een anarchie wanneer deze beter is de beste anarchistische situatie denkbaar. Wanneer de staat vanuit deze anarchie door middel van legitieme stappen ontstaat, of wanneer de staat een vooruitgang blijkt ten opzichte van deze anarchistische samenleving, dan is de staat gerechtvaardigd (Nozick 1974, 5).
4. De individuele rechten zijn er al in de *state of nature*, alleen is er op dat moment geen staat om deze rechten te handhaven. De *state of nature* en de daaruit voortkomende individuele rechten zijn sterk gebaseerd op John Locke. "*And Reason, which is that Law, teaches all Mankind, who will but consult it, that being all equal and independent, no one ought to harm another in his Life, Health, Liberty, or Possessions*" (Locke 1988, 271). De *entitlement theory* van Nozick is ook sterk op deze individuele rechten gebaseerd. Nozick maakt hierbij gebruik van, wat hij zelf noemt, de *Lockean proviso*.

"Nor was this appropriation of any parcel of Land, by improving it, any prejudice to any other Man, since there was still enough, and as good left: and more than the yet unprovided could use. So that in effect, there was never the less left for others because of his enclosure for himself. For he that leaves as much as another can make use of, does as good as take nothing at all. No Body could think himself injured by the drinking of another Man, though he took a good Draught, who had a whole River of the same Water left him to quench his thirst. And the Case of Land and Water, where there is enough of both, is perfectly the same" (Locke 1988, 291).

Nozick maakt hier gebruik van, maar past het wel enigszins aan, omdat we in een tijd leven van schaarste. Het gebruik van de proviso van Nozick gaat op in gevallen waar dit een catastrofe voorkomt. Het voorbeeld dat hierbij gegeven wordt is dat van een waterput. Wanneer iemand een waterput in bezit heeft, en dit is de enige waterput in de wijde omtrek, dan is het niet legitiem om mensen het water te ontfagen of om er woekerprijzen voor te vragen. Hetzelfde geldt voor de situatie waarin de waterput als enige nog niet is opgedroogd, terwijl alle omliggende waterputten wel zijn opgedroogd. Ook in dat geval zorgt de Lockean proviso ervoor dat de property rights van een individu beperkt worden. Uitzondering in de situatie is wanneer de overige waterputten zijn opgedroogd door slecht onderhoud van hun respectievelijke eigenaren (Nozick 1974, 180).

Het libertarisme staat met het volledige *self-ownership* dan ook recht tegenover de non-libertarische filosofieën. Niet alleen heeft de mens onvervreembare eigendomsrechten, zolang dit eigendom op een legitieme manier is verkregen, ook is ieder mens de volledige eigenaar van zijn eigen lichaam. Zowel Kinsella (2009, 181-184) als Nozick (1974, 169) stellen dat er sprake is van gedwongen arbeid, van slavernij vanuit de overheid, wanneer deze een individu dwingt zijn volledige *self-ownership* op te geven. Een simpel voorbeeld hiervan is belasting. Individuen werken een gedeelte van tijd voor de staat, zonder dat men hiervoor gekozen heeft, zo betoogt Nozick. Feitelijk annexeert de staat een X aantal uren van het leven van de persoon, om de behoeftes te vervullen van andere mensen (Nozick 1974, 169). Daarnaast is binnen het libertarisme van Nozick een grote rol weggelegd voor de vrije markt. Dit vrije marktdenken is de verbindende factor met het anarchokapitalisme, en de vrije markt bepaalt mede hoe de staat zich ontwikkelt. De vrije markt is zo prominent aanwezig doordat de vrijwel onbeperkte vrijheden die individuen hebben, hen in staat stellen vrijwillige transacties te doen zonder tussenkomst van een overheid. In de *state of nature* zullen deze vrijwillige acties er voornamelijk op gericht zijn om eigendommen te vergaren en te beschermen, en om hun eigen veiligheid te garanderen, tegen de economisch meest aantrekkelijke optie. Dit is in essentie de *invisible hand* verklaring van Nozick. Deze verklaring is wat de vorming van de Nozickiaanse staat vooruit drijft. De transformatie van de *state of nature* naar de minimale staat is (onder meer) het gevolg van de *invisible hand*. Individuen doen gewone, alledaagse dingen, zonder dat het besef er is onderdeel te zijn van een groter geheel. Deze acties leiden echter wel tot het grotere geheel, tot het ontstaan van de minimale staat. Vanuit de *state of nature* zal de minimale staat vanzelf ontstaan, de vrije markt zal daar voor zorgen.

“Thus in Nozick’s account of the rise of the ultra-minimal state, people act to protect themselves, they do not wish to spend a lot of time being called out to protect others, they are worried about being at the beck and call of the quarrelsome and contentious,

and they seek to get good value for their money” (Gaus 2011, 2-4).

5. De minimale staat heeft dan ook een beperkte rol. De staat is er slechts om de individuele rechten van haar burgers te beschermen. De staat heeft geen herverdelende eigenschappen. Zij dient niet voor economische gelijkheid te zorgen, juist omdat economische ongelijkheid altijd ontstaat zodra individuen op vrijwillige basis economische transacties mogen doen, zelfs wanneer dit in een egalitaire staat is. Het argument van Nozick om dit te ondersteunen is het fameuze Wilt Chamberlain voorbeeld. Er doet zich de situatie voor dat Wilt Chamberlain, een beroemde basketballer, gaat tekenen bij een basketbalclub in een afgelegen stad. In zijn contract wordt opgenomen dat hij van elk gekocht kaartje, wanneer Chamberlain speelt, 25 cent ontvangt. Mensen zien hem graag spelen, waardoor hij, doordat men vrijwillig extra geld heeft gegeven voor zijn talent, een klein fortuin verdient. Zelfs wanneer het startpunt een egalitaire staat is zullen vrijwillige acties onherroepelijk leiden tot ongelijkheid. Deze ongelijkheid is echter niet illegitiem. *“If D1 was a just distribution, and people voluntarily moved from it to D2, transferring parts of their shares they were given under D1 (what was it for if not to do something with?), isn’t D2 also just?”* (Nozick 1974, 161). Het betoog van Nozick komt erop neer dat in een *more than minimal state* de individuele rechten van de burgers continue geschonden worden, wanneer de staat redistributieve taken op zich neemt. Immers, een egalitaire samenleving kan alleen bestaan bij de gratie van een staat die haar actief bevordert. Deze actieve bevordering is slechts mogelijk door de individuele vrijheid, om vrijwillige transacties te maken, te schenden. Een (gedeeltelijk) egalitaire staat, waaronder dus een sociaal vangnet valt, schendt daarom consequent de rechten van haar subjecten. Omdat een legitieme staat niet kan ontstaan door illegitieme handelingen bewijst Nozick zijn punt, *liberty upsets patterns*. Wat het startpunt ook is, een vrije markt zal altijd voor ongelijkheid in de samenleving zorgen. Dwang is de enige manier voor een overheid om terug te keren naar het begin (Nozick 1974, 160-164).

Het verhaal van Nozick

6. Nozick stelt dat in de *state of nature* de natuurrechten volledig individueel zijn verdeeld, en dat ieder individu zijn eigen rechten dient te beschermen. Deze bescherming van de rechten vindt echter plaats op een manier die leidt tot escalatie. Men speelt eigen rechter en eigen rechters beslissen vrijwel altijd in het voordeel van zichzelf. Er is geen sprake van zekerheid, van veiligheid en van vertrouwen tussen individuen, en dat men doet wat er beloofd wordt. Vanuit die gedachte, om te ontsnappen aan zo’n maatschappij, zullen mensen zich verenigen in *mutual protection associations*. *“All will answer the call of any member for defense of for the enforcement of his rights.*

In union there is strength" (Nozick 1974, 12). Dit brengt echter nadelen met zich mee; men dient constant paraat te staan, en groepsleden kunnen deze macht gebruiken om hun eigen belang na te streven. De volgende stap van Nozick is de overgang naar een *protective agency*. Omdat men het zat is constant paraat te moeten staan voor problemen van anderen, zal men ervoor kiezen om bescherming te kopen. Deze bescherming komt dan van een individu, of een groep, die zich louter bezig houdt met de bescherming van natuurrechten van haar cliënten. Simpelweg geldt, hoe meer een individu bereid is uit te geven, hoe beter de bescherming zal zijn (Nozick 1974, 12-15).

7. Deze *agencies* hebben een bepaalde mate van macht in een bepaald gebied. Mochten twee verschillende *agencies* in een gebied met elkaar in conflict raken (mr. A van *agency X* raakt in conflict met mr. B van *agency Y*), dan stelt Nozick dat er slechts drie situaties mogelijk zijn. In het eerste geval zullen de twee *agencies* met elkaar strijden en zal er een duidelijke winnaar naar voren komen. De cliënten van de verliezer zullen hun *agency* vaarwel zeggen en zich bij de winnaar voegen. In het tweede geval zullen de machtscentra van de *agencies* zich op verschillende locaties bevinden. Hoe dichterbij de *agency* strijdt bij zijn eigen machtscentrum, hoe vaker deze wint. Uiteindelijk zal er een geografische verdeling ontstaan, waarbij mensen zullen verhuizen om dichterbij hun *agency* te leven, of zullen zij van *agency* veranderen. Tot slot is het mogelijk dat de *agencies* met elkaar strijden, maar dat er geen duidelijke winnaar naar voren komt. Beide *agencies* zullen zich vervolgens beseffen dat verder strijden teveel geld zal kosten, bijzonder weinig zal opleveren en tot in de eeuwigheid kan duren. Om dit te voorkomen zullen beide partijen afspreken om in deze gevallen het oordeel te laten vellen door een derde, onafhankelijke partij. *"Thus emerges a system of appeals courts and agreed upon rules about jurisdiction and the conflict of laws. Though different agencies operate, there is one unified federal judicial system of which they all are components"* (Nozick 1974, 16).

8. Dit is de vrije markt die aan het werk is, dit is de essentie van het *invisible hand* argument in het ontstaan van de staat van Nozick. Nozick stelt dat concurrerende *agencies* zullen verminderen in aantal, doordat het een gewelddadige arbeidstak is en mensen niet graag onderdeel zijn van de verliezende *agency*. Een *agency* die zich misdraagt (een die openlijke, ongeprovoceerde agressie pleegt) zal geen goede reputatie krijgen en derhalve weinig steun ontvangen. Op den duur zal ook deze wegvallen. Uiteindelijk zal er slechts één dominante *protective agency* overblijven (Nozick 1974, 16-17). Deze *dominant protective agency* is echter nog geen minimale staat. Voordat de ultraminimale staat een minimale staat wordt, dient de geweldsmonopolie te worden verworven, en daarvoor dienen de onafhankelijken te zijn opgenomen (Nozick 1974, 22-25). De behandeling hiervan komt echter later aan bod.

Machtsstrijd

9. Er is echter veel kritiek op de argumentatie van Nozick, en die kritiek is grotendeels terecht. Zo gaat hij nogal eenvoudig voorbij aan de problemen die kunnen ontstaan door *agencies* die met elkaar strijden. Zijn verklaring, in paragraaf 10, over een openlijk agressieve *protective agency* die faalt is redelijkerwijs nog wel te accepteren, maar dat neemt niet weg dat er nog steeds sprake kan zijn van veel illegitieme agressiviteit ten opzichte van het individu. Immers, de vorming van een *dominant agency* wordt in twee van de drie gevallen voorafgegaan door een gewelddadig conflict tussen de *agencies*. Daarmee wil ik niet zozeer stellen dat Nozick geweld legitimeert, maar wel dat hij zijn eigen proces als gewelddadig omschrijft (Rothbard 1977, 46). Nozick doet dit probleem simpelweg af met de volgende assumptie. *“Our story above assumes that each of the agencies attempts in good faith to act within the limits of Locke’s law of nature”* (Nozick 1974, 17). Dit baseert Nozick op een artikel van Richard Ashcraft. Toch is het moeilijk om deze assumptie te verdedigen.
10. Nozick verantwoordt zich in de noten door te stellen dat in de state of nature van Locke een doorslaggevende meerderheid zich aan de wetten van de natuur zal houden (Nozick 1974, 336). Deze doorslaggevende meerderheid is gebaseerd op de gedachte van Locke dat een mens pas mens is (een wezen met moraal), en geen beest, wanneer deze gehoorzaam aan de wetten van de natuur kan leven. Zoals Ashcraft het stelt; *“Locke’s objective is limited: to prove that it is possible for men to live in obedience to natural law, and, on that basis, to show that they are moral beings”* (Ashcraft 1968, 907). Het feit dat het mogelijk is, betekent geenszins dat iedere agency, zeker een agency die de mogelijkheid ziet macht te vergaren, zich aan de regels houdt. De repliek van Nozick dat een slechte reputatie deze *agency* cliënten gaat kosten, gaat niet meer op in een situatie wanneer er voor deze cliënten niets meer te kiezen is. In het geval dat een *agency* zich met ongeoorloofd geweld heeft kunnen opwerken tot *dominant protective agency*, heeft de *invisible hand* van Nozick zijn werk al gedaan, met een illegitieme uitkomst als gevolg.
11. Bovendien lijkt Nozick geen rekening te houden met de situatie waarin de samenleving zich bevindt. Er is geen sprake meer van een *ideal state of nature*, waarin individuen vrij zijn hun rechten te beschermen, en deze volledige vrijheid ook voldoende achten. Bescherming wordt noodzakelijk geacht. Individuen maken de keuze zich te laten beschermen op basis van angst voor hun gezondheid en eigendommen. Nozick toont dit zelf aan door te stellen dat mensen niet meer redelijk zullen handelen in conflict situaties, waarbij iedereen eigen rechter zal spelen. Er zal onredelijke compensatie geëist worden of men zal de tegenstander onredelijk hard straffen. Nozick stelt dat dit zal leiden tot een *“endless series of acts of retaliation and exactions of compensation”* (Nozick 1974, 11). De vlucht naar de staat ontstaat dus vanuit de angst van individuen daar deel uit van te moeten maken. Men bevindt zich dus in, zoals Wolin het omschrijft, de Lockeaanse *fallen state of nature*. De *fallen state of nature* is voor hem de derde basis, naast de *state of nature* en de

state of war, waaruit een samenleving, een *political society*, kan ontstaan. In dit scenario zoeken mensen vanuit angst toevlucht in samenwerking. “*Men are impelled towards civil society because they are anxiety-ridden, “uncertain” about their rights, ‘full of fears’*” (Wolin 2006, 275).

12. In de *fallen state of nature* is er geen reden om aan te nemen dat een doorslaggevende meerderheid, laat staan “*each protective agency*”, zich netjes aan de regels houdt. Dat is wel wat Nozick hier doet. De assumptie van Nozick dat (bijna) elke *agency* zich in deze situatie goed zal gedragen is dus op niets gebaseerd. De *invisible hand* van Nozick doet zijn werk ook in de *fallen state of nature*, maar de intentie van het individu is veranderd. De samenleving bevindt zich in een situatie die zich tussen *state of nature* en staat inzit (Wolin 2006, 275-276). Het individu wil zo spoedig mogelijk naar de dominante *protective agency* toe, dus wat hem betreft blijft er zo snel mogelijk nog slechts één *agency* over. Echter, hij leeft wel in een samenleving waarin hij het recht om zijn *property* te verdedigen heeft opgegeven. Geen enkele *protective agency* zal zich gewillig naar de slachtbank laten leiden. Immers, vanuit economisch oogpunt zal men een inkomen willen behouden en dus hun *agency* laten bestaan. Daarnaast is macht aanlokkelijk. Iedere *agency* zal dus succesvol willen zijn en zal dit succes kunnen verkrijgen op illegitieme wijze. Er is nog geen staat en dus ook geen statelijke monopolie op geweld. Hierdoor komt de bescherming van de individuele rechten in geding. Niet alleen zullen criminelen in deze situatie vrij spel hebben, ook leeft men in gewelddadig conflict. De *agencies* zijn ondertussen druk bezig elkaar te bestrijden. Wanneer de stofwolken gedaald zijn blijft er één dominante *agency* over, zonder dat deze per definitie legitiem hoeft te zijn, die vervolgens het geweldsmonopolie overneemt en daarmee in de ultraminimale staat is veranderd.

13. Enfin, er kan natuurlijk altijd nog, vanuit de vrije markt in de minimale staat, een nieuwe *agency* ontstaan. Individuen zullen zich bij deze nieuwe *agency* voegen, zo beredeneert Roy Childs, omdat deze *agency* tegen lagere kosten hen de bescherming kan bieden die zij willen. Dit is legitiem. De enige reden waarom Nozick dit als niet legitiem beschouwt, is de overtuiging dat de vrije markt beperkt mag worden door het fenomeen *risk*. De minimale staat mag acties verbieden die zij als riskant beschouwt, zonder dat Nozick daar een objectieve maatstaf aangeeft, wat precies riskant is. Dit is echter subjectief en een te grote beperking van de vrijheid. De *dominant agency* dient echter wel compensatie te betalen aan hen die zich niet bij deze *agency* hebben gevoegd. De nieuwe *agency* zal dezelfde regels en procedures gebruiken als de dominante associatie, echter dit kunnen zij tegen een lagere prijs doen dan de dominante associatie.

14. Langzaam maar zeker zal de minimale staat onder druk van de vrije markt aan status verliezen. Eerst wordt zij een ultraminimale staat, daarna vervalt zij tot ‘slechts’ een van de vele *agencies* die er zijn. Immers, als één *agency* het juk van de voormalige sterkste kan doorbreken zullen er zeker meer volgen. Dit proces kan zich eindeloos herhalen wanneer er een dominante *agency* ontstaat die ook de onafhankelijke individuen compensatie dient te betalen, waardoor er

nooit een stabiele situatie ontstaat. Zelfs in het onwaarschijnlijke geval dat er een legitieme *agency* de macht heeft gegrepen, dan nog is er sprake van een wankele basis. Zoals Childs dus terecht stelt, *the invisible hand strikes back* (Childs 1977, 26-33). Het resultaat is een onstabiele ultraminimale staat. Samenvattend is te stellen dat de *invisible hand* verklaring van Nozick niet zal leiden tot een overgang naar een stabiele minimale staat. In tegendeel, er is lange tijd een situatie nodig waarin de natuurrechten van de mens niet voldoende beschermd worden, waarna er tot slot een onstabiel eindproduct overblijft.

Wilt Chamberlain

15. Dat de natuurrechten niet voldoende worden beschermd is in dit geval een kwalijke zaak. Toch zou men kunnen beargumenteren dat een samenleving, als *political society*, eerst door een dal moet om tot het beloofde land te komen. Dit beloofde land is dan ook nog eens onstabiel. Echter, zelfs wanneer *for the sake of the argument* wordt aangenomen dat het eindproduct stabiel blijkt, dan graaft Nozick als nog zijn eigen graf. In zijn eerdere beschouwing over de onrechtvaardigheid en illegitimititeit van belasting, kwam Nozick met het Wilt Chamberlain voorbeeld. Een legitieme situatie, die, zoals Nozick aangaf, zelfs een egalitair startpunt kan hebben, kan niet veranderen in een illegitieme situatie door legitieme acties. Het is niet onhoudbaar om te claimen dat het vice versa exact hetzelfde werkt. Een legitieme staat kan niet ontstaan ten gevolge van illegitieme acties.
16. De illegitimititeit van de acties is het gebrek aan bescherming van de individuele rechten. De ultraminimale staat ontstaat vanuit deze illegitieme acties. Immers, de Nozickiaanse staat is er slechts ter bescherming van de individuele rechten. Een staat mag geen herverdelende taken op zich nemen en zich verder ook niet bemoeien met vrijwillige transacties tussen haar subjecten. Deze logica volgend is het onmogelijk te verantwoorden dat een staat die zich focust op de bescherming van de individuele rechten, tijdens het ontstaan daarvan dezelfde individuele rechten niet kan beschermen. De minimale staat van Nozick is daarmee op zich niet illegitiem. Het probleem zit echter in het feit dat tijdens het ontstaan van deze staat illegitieme acties plaatsvinden. Het Wilt Chamberlain voorbeeld gebruikt Nozick om de herverdelende eigenschappen van een *more than minimal state* af te wijzen, omdat dit veronderstelt dat een illegitiem proces niet kan leiden tot een legitieme uitkomst. Het proces waaruit de minimale staat volgt, zoals Nozick het omschrijft, is per definitie illegitiem. Daarmee is de minimale staat volgens zijn eigen regels illegitiem.
17. Om te minimale staat te verantwoorden dient er een keuze gemaakt te worden. Aan de ene kant kan men vasthouden aan het principe dat een legitieme staat niet kan ontstaan uit een illegitiem proces. Aan de andere kant kan men beargumenteren dat illegitieme acties toch legitiem

kunnen zijn, wanneer deze acties zouden leiden tot een inherent betere situatie². Op die manier is de vorming van de minimale staat te verantwoorden, omdat de minimale staat zelf betere bescherming biedt dan het proces dat daaraan voorafgaat. Op deze manier is echter ook de door Nozick verfoeide herverdelende staat te verantwoorden. Immers, hoewel de natuurrechten van een individu dan gedeeltelijk geschonden worden, (mensen betalen belasting en worden daardoor geschonden in hun eigendomsrechten), is het eindproduct een samenleving met een grotere mate van vrijheid, veiligheid en stabiliteit. De absolute van *self-ownership* principe is daarmee verdwenen. De staat kan worden gelegitimeerd de *property rights* van de individuen te schenden, omdat het resultaat daarvan positief is. Wanneer dit zou worden geaccepteerd is het nog slechts een relatief kleine stap naar een herverdelende staat (Nozick 1974 149-160). Met andere woorden, de minimale staat van Nozick kan niet worden verantwoord, zonder dat er dan wel sprake is van een illegitiem proces dat vooraf gaat aan de staat, dan wel sprake is van een legitimering van de verzorgingsstaat. De minimale staat beschermt de individuele rechten beter dan in de vorming van deze minimale staat, maar dat is voor een staat waarvan zo weinig geëist wordt niet genoeg. Er is daarom een niet-Nozickiaans argument nodig om tot de Nozickiaanse minimale staat te komen*.

Het probleem van de onafhankelijken

18. Tot slot is er nog het probleem van de onafhankelijken. Nozick stelt dat de minimale staat zal ontstaan vanuit de ultraminimale staat. Hoewel de ultraminimale staat wel een geweldsmonopolie heeft over zijn eigen cliënten blijven de onafhankelijken over. Zij die niet hebben gekozen om zich bij

2 Onder het mom: “Men moet door een dal, voor men het beloofde land bereikt”

* Toch zou iemand met enige creativiteit kunnen beargumenteren dat de Lockean proviso hierop van toepassing zou kunnen zijn, om het proces, van strijdende *agencies* die de individuele rechten schenden, legitiem te maken. Nozick beargumenteert immers dat het in specifieke gevallen, ter voorkoming van een catastrofe, noodzakelijk kan zijn om de *property rights*, waaronder de *self-ownership rights* dan vallen, te beperken. De mogelijke catastrofe is in dit geval de mogelijke ontsporing van de samenleving door het gewelddadige conflict. Dit argument houdt echter geen stand, omdat het in essentie een cirkelredenering is. De mogelijkheid op een catastrofe is er alleen omdat het proces zich al afspeelt. Als er geen strijd was tussen de *agencies* was er ook geen naderende catastrofe geweest. Met dit argument zou de staat zich dan ook veel meer macht kunnen toe-eigenen, omdat het achteraf gelegitimeerd zou kunnen worden.

een *agency* te voegen hebben nog steeds het recht in handen om eigen rechter te spelen, en om compensatie te eisen of straf uit te delen aan een cliënt van de ultraminimale staat. Nozick stelt dat dit niet mag. Er is sprake van een ongeoorloofd risico in de acties van de onafhankelijken. Cliënten van de ultraminimale staat zijn zich er van bewust dat onafhankelijken een onrechtvaardige hoge compensatie kunnen eisen, omdat zij zich niet aan dezelfde regels houden, en daardoor verspreidt zich angst door de staat.

19. De mogelijkheid op schade door een onafhankelijke is volgens Nozick genoeg om dit gedrag van de onafhankelijke te morgen verbieden, al staat daar wel compensatie tegenover. De staat is daarom moreel gerechtvaardigd om deze onafhankelijken te dwingen zich te voegen bij de ultraminimale staat. Hiertegenover staat dan wel een compensatie. Deze compensatie is niets anders dan de onafhankelijken gratis bescherming te beiden. Op deze manier zijn zij niet slechter af dan voordat de dwang plaatsvond. Onder deze omstandigheden is het toegestaan om individuen te dwingen (Nozick 1974, 54-84). De staat heeft nu een monopolie op geweld. Daarmee is haar transformatie naar minimale staat compleet. Het probleem is echter dat er sprake is geweest van illegitieme dwang.

20. Nozick betoogt dat de riskante activiteiten van onafhankelijken kunnen worden verboden door de ultraminimale staat. De bescherming van de eigendommen door een niet dominante *protective agency* of een onafhankelijke valt daar ook onder. “*What is he willing to offer us as compensation for being so prohibited? He is generous to a fault. He will give us nothing less than **the state***” (Childs 1977, 27). Het is moeilijk te verkopen dat er hierbij sprake is van een eerlijke ruil wanneer de groep gecompenseerd wordt met juist dat wat zij al die tijd vermeed. Daarnaast maakt Nozick niet duidelijk wat hij precies verstaat onder *risk* en *fear*. Zijn definitie is niet scherp en kan niet objectief gemeten worden, terwijl het wel van cruciaal belang is. Immers, wanneer een staat acht dat een onafhankelijke groep acties verricht die voor te veel risico zorgen, dan mag de staat ingrijpen met behulp van compensatie. De vraag hoeveel risico daarvoor nodig is wordt echter niet beantwoord. Hetzelfde geldt voor *fear*. Nozick stelt dat dit belangrijk is, omdat een angstige samenleving niet goed functioneert, maar het begrip angst is onwaarschijnlijk subjectief (Childs 1977, 28). Is het legitiem om op basis van subjectieve gronden, bepaald door de staat wiens enige doel de bescherming van de individuele rechten is, een groep te verbieden gebruik te maken van een individueel recht? Het lijkt lastig te verteren.

21. Bovendien is er sprake van een discriminerend element in de besluitvorming, over wanneer een onafhankelijke mag worden gedwongen zich te voegen bij de staat. Roark geeft hierbij het voorbeeld van een ultraminimale staat die bestaat uit gekleurde mensen en blanke mensen, beide groepen zijn gelijk in grootte. De gekleurde groep heeft de touwtjes in handen bij de *dominant protective agency* en bij hen is de kans op riskante acties heel erg laag. Aan de andere kant heeft de

blanke groep gemiddeld genomen een grote kans op riskante acties.

“Would it be morally permissible for the more powerful dark skinned group to prohibit every member of the light skinned group from exercising rights of enforcement under the auspices (...) of Nozick’s P(rinciple) O(f) C(ompensation)? I do not think so” (Roark 2007, 26).

Op dezelfde voet is de ultraminimale staat niet gerechtvaardigd om onafhankelijken iets te verbieden, puur en alleen op basis van statistiek. Een individu kan niet worden beoordeeld op basis van het gedrag van de groep waartoe hij of zij behoort. Zelfs al is de groep inderdaad gemiddeld genomen vele malen riskanter in gedrag, dat maakt het niet moreel juist om hen het recht op zelfverdediging te verbieden. De dwang van Nozick om de onafhankelijken in de staat te krijgen is daarom gebaseerd op subjectieve en discriminerende gronden en dus illegitiem.

Anarchokapitalisme

22. Het anarchokapitalisme kent veel overeenkomsten met het libertarisme van Robert Nozick. In de kern bevatten beide theorieën het idee van onvervreembare individuele rechten, *self-ownership*, en is er een duidelijke Lockeaanse basis te ontdekken. Voornamelijk belangrijk is dat in beide theorieën de vrije markt cruciaal is, en van belang is in hoe de samenleving zich ontwikkelt vanuit de *state of nature*. Dit betekent dat het anarchokapitalisme als vergelijkingsmateriaal voor het Nozickiaanse libertarisme voldoet. Er zijn voldoende gemeenschappelijke factoren.
23. Wat echter voornamelijk belangrijk is, is het feit dat er ook een aantal zeer cruciale verschillen zijn. Hiervan is het meest aansprekende uiteraard het ontbreken van de staat. Waar Nozick een rol voor de staat ziet weggelegd, is er juist geen rol van de staat denkbaar in de anarchokapitalistische filosofie. De rol van de staat is inherent slecht voor het individu. Rothbard stelt dat het verschil tussen een kapitalistische, vrije samenleving zonder staat en een kapitalistische samenleving met staat enorm is.

“The difference between free-market capitalism and state capitalism is precisely the difference between, on the one hand, peaceful, voluntary exchange, and on the other, violent expropriation. (...) In general, government intervention can be classified in two ways: either as prohibiting or partially prohibiting an exchange between two people -- between two consenting adults, an exchange beneficial to both parties; or forcing someone to make an "exchange" with the government unilaterally, in which the person yields something up to the government under the threat of coercion” (Rothbard 1973,

Het anarchokapitalisme, zoals vormgegeven door Rothbard, is dan ook de theorie die stelt dat er geen aanleiding is voor burgers, voor individuen, om zich te verenigen in een staat. De vrije markt, in tegenstelling tot de argumentatie van Nozick, zal niet voorzien in het ontstaan van een staat. De *invisible hand* theorie gaat niet op. De vrije markt, zo betoogt Friedman, zal beter kunnen voorzien in de behoeftes van de samenleving dan een overheid dat ooit kan doen, en de vrije markt zal dat per definitie tegen een lagere prijs doen. Friedman betoogt dat het een overheid tweemaal zoveel kost om iets te doen, dan wanneer dit gedaan zou worden door een individu (Friedman 1973, 46).

24. Daarnaast is het non-agressie principe een punt waarop anarchokapitalisme verschilt van de minimale staat theorie van Nozick. Rothbard stelt dat het libertarisme vanuit de kern bestaat uit een beginsel dat tegen de start van agressie ageert. Agressie is per definitie nooit toegestaan omdat dit veronderstelt dat er sprake is van ongeoorloofd geweld, of de dreiging daartoe, tegen een ander individu, of zijn/haar eigendomsrechten. Geweld is echter wel toegestaan wanneer dit ter verdediging is van de individuele rechten (Rothbard 2000, 116). *Self-ownership* is het enige universele recht van de mens dat samengaat met dit non-agressie principe (Hoppe 2002). Kinsella stelt daarover in zijn verhandeling over het libertarisme: "*Libertarians believe in self-ownership. Non-libertarians—statists—of all stripes advocate some form of slavery*" (Kinsella 2009, 184). Met andere woorden, hoe miniem de staat van Nozick is, het blijft een staat. Zelfs in het uitzonderlijke geval dat de staat zonder belasting te eisen overeind weet te blijven, dan nog neemt de staat een ongelegitimeerde machtspositie in, waardoor concurrerende *protective agencies* niet meer kunnen functioneren. Kinsella stelt dat dit al statelijke agressie inhoudt. Hierdoor constitueert het bestaan van de staat feitelijk al een schending van het non-agressie principe (Kinsella 2004). Kinsella claimt hiermee het ware libertarisme voor het anarchokapitalisme. De staat in de variant van Nozick staat immers haaks op het non-agressie principe. Hoewel beide partijen gebruik maken van de term libertarisme, is het duidelijk dat beide partijen ook een andere invulling aan het begrip geven.

25. Deze stateloze samenleving zorgt er ook voor dat de vrije markt toegang krijgt tot delen van het dagelijks leven die in de libertarische, Nozickiaanse samenleving door de staat zouden worden geregeld. De belangrijkste daarvan is de wet. Immers, er is geen overheid, geen centrale autoriteit, die daarvoor zou moeten zorgen. De wetgeving komt derhalve ook uit de vrije markt, en dit is zeer goed mogelijk, zo betoogt David Friedman. Wetten zullen in een anarchokapitalistische maatschappij worden geproduceerd voor de vrije markt, door de vrije markt. Zonder staat is er echter ook geen juridische tak van de staat die voorziet in rechters of een openbaar ministerie. Toch, zo stelt Friedman, hoeft dat niet tot problemen te leiden. Er zal worden gewerkt met contracten die individuen tekenen, en die dienen te worden nageleefd. Er zullen onafhankelijke *arbitrary agencies*

zijn die zich buigen over disputen, of de contracten worden nageleefd. Hoewel er bij hen geen uitvoerende, afdwingende macht rust, zullen hun uitspraken, onder druk van de vrije markt, in de regel worden nageleefd. Immers, ieder individu kan met een ander individu een vrijwillige transactie aangaan, maar of men gewild is, ligt volledig aan de reputatie van het individu. *“After refusing to accept an arbitrator's judgment, it is hard to persuade anyone else to sign a contract that specifies arbitration; no one wants to play a game of 'heads you win, tails I lose’”* (Friedman 1973, 61).

26. *Protective agencies* zijn er om individuen te beschermen tegen misdrijven, zoals diefstal of inbraak. Deze *agencies* zullen hun diensten zo goedkoop mogelijk en goed mogelijk aanbieden, om competitief te blijven op de markt. Wanneer twee concurrerende diensten tegenover elkaar komen te staan, zal er simpelweg gebruik kunnen worden gemaakt van *arbitration*, en een onafhankelijke partij laten beslissen.

“A still more attractive and more likely solution is advance contracting between the agencies. Under this scenario, any two agencies that faced a significant probability of such clashes would agree on an arbitration agency to settle them—a private court” (Friedman 1994, 320).

Immers, het is financieel niet aantrekkelijk om een mini-oorlog uit te vechten, wat zou leiden tot een verslechterde positie op de markt (Friedman 1973, 60-63). De wetten, waarop de *protective agencies* hun bescherming baseren, zullen ontstaan op basis van vraag en aanbod. Omdat mensen van nature veel sneller geneigd om te betalen voor iets wat ze wel willen kunnen doen, dus voor meer vrijheid, dan om andere mensen te verbieden iets te doen, zullen de wetten in een anarchokapitalisme sterk gericht zijn op vrijheid. Voor slachtofferloze misdaden, als recreatief drugsgebruik, zullen de kosten niet hoog oplopen. Voor misdaden waarbij wel een slachtoffer is, zoals moord, zal zo'n hoge boete moeten worden betaald dat het voor *protective agencies* niet loont om dit in hun pakket aan te bieden. De hoeveelheid geld die een individu bereid is hieraan uit te geven bepaalt in hoeverre zijn *protective agency* succesvol zal zijn in het verkrijgen van de gewilde wetten (Friedman 1973, 67-69).

“Under these circumstances, both law enforcement and law are private goods produced on a private market. Law enforcement is produced by enforcement agencies and sold directly to their customers. Law is produced by arbitration agencies and sold to the protection agencies, who resell it to their customers as one characteristic of the bundle of services they provide” (Friedman 1994, 320).

Het anarchokapitalistische alternatief

27. Nu rijst de vraag hoe het anarchokapitalisme zich dan houdt tot de minimale staatstheorie van Nozick. Vanuit het anarchokapitalisme komt veel kritiek op de Nozickiaanse staat. Om terug te komen op paragrafen 9 en 11, waarin de behandeling van conflicterende *agencies* in het ontstaan van de ultraminimale staat wordt besproken: Rothbard toont aan dat in twee van de door Nozick geschetste drie scenario's het non-agressiviteit principe niet opgaat. Daarnaast is het absurd, zo stelt hij, dat *agencies* fysiek met elkaar zullen gaan strijden. Dit zou hen teveel geld kosten en cliënten teveel afschrikken. *Agencies* zullen altijd vooraf afspraken maken over dit soort situaties, waardoor er ook geen sprake meer is van *agencies* die elkaar fysiek zullen laten doen verdwijnen. Het ontstaan van een *unified federal judicial system* is vervolgens ook ondenkbaar. Het feit dat iedere *agency* een contract zal afsluiten met alle andere *agencies* resulteert niet in een universeel federaal juridisch system.

“On the contrary, there may well be, and probably would be, hundreds, even thousands, of arbitrators or appeal judges who would be selected, and there is no need to consider them part of one ‘judicial system’” (Rothbard 1977, 47).

28. Daarmee valt de basis weg onder het ontstaan van een dominante *agency*. Nozick stelt dat een *agency* dominant is wanneer het in een bepaald gebied vrijwel de volledige bevolking als cliënt heeft. Op basis van de vrije markt zal dit echter niet gebeuren. De *invisible hand* zal niet leiden tot *dominant agency*, Nozick trekt conclusies op basis van assumpties die vanuit het anarchokapitalisme kunnen worden weerlegd (Rothbard 1977, 46-47). Nozick stelt dat het anarchokapitalisme geen blijvende status kan krijgen doordat er altijd, vanzelfsprekend vanuit de vrije markt, een dominante private verdediging of juridische *agency* ontstaat. Daar kunnen de anderen dan niet meer tegen concurreren en derhalve zal deze *agency* zich ontwikkelen tot staat (Osterfeld 1980, 332). Dit argument kan echter eenvoudig worden verworpen, zoals al eerder door Childs is aangetoond. Deze staat zal uiteindelijk ook weer inkrimpen tot een van de vele *agencies*.

29. Het alternatief is dus een samenleving met vele concurrerende *protective agencies*, het anarchokapitalisme. Er ontstaat hier geen statelijke geweldsmonopolie. Men kan overstappen van organisatie naar organisatie, of zich uitschrijven en onafhankelijk blijven. Doordat er geen *dominant protective agency* ontstaat is er geen proces dat mensen in de kwetsbare positie brengt, waarbij het recht op zelfverdediging gedeeltelijk wordt overgedragen aan private organisaties. Wat dat betreft zijn de individuele rechten beter beschermd in een anarchokapitalistische maatschappij, zeker in vergelijking met de vorming van de Nozickiaanse staat. *Agencies* kunnen uiteraard met elkaar in conflict raken. Het cruciale verschil is echter dat het anarchokapitalisme, het non-

agressiviteit principe, de essentie van het libertarisme, niet schendt. Het is immers niet in het belang, vanuit een economische insteek, van de *agencies* om met fysiek geweld de overhand te krijgen. In de regel zullen *agencies* hun onderlinge conflicten op een vredige wijze oplossen door een onafhankelijke partij een beslissing te laten nemen (Hoppe 1998, 35-38). Met andere woorden, dit toont aan dat de geweldloze variant van de conflicterende *agencies* onherroepelijk zal leiden tot een anarchistische samenleving. Slechts een variant waarin geweld wordt aangedaan aan de individuele rechten zal leiden tot de Nozickiaanse minimale staat. In theorie van Nozick is er namelijk wel een belang voor een *agency* om fysiek geweld te gebruiken. Op deze manier kan deze *agency* machtiger worden en de dominante status krijgen. Vanuit deze dominante status, die leidt tot de ultraminimale staat, is een *agency* volgens Nozick gelegitimeerd om de onafhankelijke individuen te dwingen zich bij de staat te voegen (Nozick 1974, 54-58). De mogelijkheid om, volgens Nozick, legitieme dwang uit te oefenen en daarmee de machtsstrijd te winnen, vindt men niet terug in het anarchokapitalisme. De individuele rechten lijken hier dus beter te worden beschermd.

30. Toch is dit geen uitgemaakte zaak. In een volledige vrije markt is er immers ook geen toezicht op het gedrag van de *protective agencies*, waardoor de vraag rijst "*Quis custodiet ipsos custodes?*", wie bewaakt de bewakers. Rothbard stelt dat dit geen enkel probleem hoeft op te leveren, *agencies* zullen geneigd zijn om zich aan de regels te houden, omdat dit financieel aantrekkelijk is, en het gevolg is dat er een stabiel, vredig systeem van *appeal courts* en *arbitrators* ontstaat. Deze gang van zaken wordt echter afgewezen door Claassen.

"This presupposes that these providers will be convinced that they all benefit by its establishment. However, this seems to me an unlikely presupposition. Situations can always arise in which one security provider thinks he can gain larger benefits by defecting from the system" (Claassen 2011, 132).

Agencies zullen dwang uitoefenen op potentiële cliënten, met geweld dreigen en andere trucs uithalen om meer geld te verdienen. Er is geen controle meer. Dit is een zeer redelijke claim om te maken. Als wordt verwacht dat de vrije markt in de theorie van Nozick regelbrekende *agencies* tot gevolg heeft, is het niet onverdedigbaar om te stellen dat dit in een anarchokapitalistische samenleving evenzo het geval is. Een volledig vrije markt voor bescherming levert dan ook *unjustifiable levels of violence* op (Claassen 2011, 129-132).

31. Friedman stelt dat niet noodzakelijkerwijs het geval hoeft te zijn. Is het immers niet zo dat ook in de huidige maatschappij de politie en het leger de mogelijkheid hebben om de staat omver te werpen? Dit is feitelijk dezelfde macht die *protective agencies* hebben. Vanuit een streven naar het goede zou de samenleving dan functioneren, omdat mensen handelen naar wat zij

rechtvaardig oordelen (Friedman 1973, 65-66). Friedman spreekt hier echter slechts zijn hoop uit, er is geen reden om dit als zekerheid aan te nemen. *“My conclusion is one of guarded optimism. Once anarcho-capitalist institutions are established with widespread acceptance over a large area, they should be reasonably stable against internal threats”* (Friedman 1973, 66). Wat mij betreft is dit een zeer redelijke conclusie. De hoop dat het anarchokapitalisme een grote mate van interne stabiliteit kent is niet verdedigbaar, maar het is aan de andere kant te weinig om er zeker van te zijn. Worden de individuele rechten beter beschermd in een anarchokapitalisme, dan in de vorming van de Nozickiaanse staat? Mogelijk wel, maar er kan niet overtuigend worden aangetoond dat dit met zekerheid valt te zeggen⁺.

Conclusie

32. De theorie van Nozick over de vorming van de staat lijkt te bezwijken onder zijn eigen gewicht. Wanneer de rederatie van Nozick gevolgd wordt en wij uitkomen bij de dominante *agency* dan blijkt die zijn ontstaan te danken te hebben aan de *invisible hand*. Er is echter aangetoond dat het proces dat vooraf gaat aan de minimale staat niet legitiem is. Met het voorbeeld van Wilt Chamberlain in het achterhoofd, kan een legitieme staat nooit ontstaan vanuit een illegitiem proces. Het proces is illegitiem omdat de individuele rechten niet voldoende beschermd worden, terwijl dit juist het enige doel is van de minimale staat. De *invisible hand* verklaring van Nozick werkt dus niet op de manier die hij voor ogen heeft. In tegendeel, de *invisible hand* werkt tegen de minimale staat

⁺ Tot slot nog het anarchokapitalistische antwoord op het probleem van de onafhankelijken. Friedman betoogt dat dit in een anarchokapitalistische samenleving anders is, en wat mij betreft heeft hij daarmee een goed punt te pakken. Wetten ontstaan vanuit de vrije markt en worden via de *protective agencies* verkocht aan de individuen. Er is derhalve een grote mate van keuzevrijheid. Onafhankelijken worden daarom, in tegenstelling tot Nozick, niet gedwongen onder wetten te leven die zij niet willen, waarbij de enige compensatie bescherming is. Een geografisch afgelegen minderheid die zich nooit geroepen voelde om aansluiting te zoeken bij de uiteindelijk dominante *agency* wordt gedwongen zich toch hierbij te voegen. Hierdoor leven zij ook onder de wetten waar zij niets mee te maken wilden hebben, terwijl dit niet noodzakelijk en wel illegitiem is. *“Where the majority and minority, or minorities, are geographically separate, the majority is mainly concerned with having the laws it wants for itself; it is only our political system that imposes those laws on the minority as well”* (Friedman 1973, 68). Van deze dwang is geen sprake in een systeem waarin de dominante *agency* niets te zeggen heeft over deze minderheden, en over de wetten waaronder zij leven. Voor de minderheden, waartoe de onafhankelijken behoren, is het anarchokapitalisme dus gunstig (Friedman 1973, 67-69). Juist omdat de minderheden zich beter kunnen beschermen tegen onderwerping aan regels waaraan zij nooit hun toestemming hebben gegeven, is het discriminerende element van Nozick veel minder sterk aanwezig.

en voorziet beter in een anarchokapitalistische samenleving. Daarnaast is er sprake van illegitieme dwang van de staat op het onafhankelijke individu, omdat de compensatie die de staat geeft aan het verbieden van het recht op zelfverdediging gebaseerd is op subjectieve begrippen.

33. Concluderend kunnen dus zowel de hoofdvraag als de vervolgvraag worden beantwoord. Er is geen reden om aan te nemen dat de *invisible hand* verklaring van Nozick werkt in de vorming van de minimale staat. De *invisible hand* zal eerder leiden tot een anarchistische samenleving, zeker wanneer wordt vastgehouden aan het non-agressie principe. Zelfs in het geval dat de minimale staat ontstaat, zal dit niet leiden tot een stabiele situatie, maar slechts tot minimale staat waarvan, onder druk van de vrije markt, niet veel over blijft. De beantwoording van de vervolgvraag aan de andere kant, is complex. Het is dan wel zo dat de natuurrechten in de vorming van de Nozickiaanse staat erbarmelijk beschermd worden, de vraag blijft of dit in een anarchokapitalistische samenleving beter is. Er is geen doorslaggevende bewijs gevonden dat de rol van de vrije markt en de bescherming van de individuele rechten samen kunnen gaan. Zoals Friedman stelt, is er slechts de hoop dat het kan werken. Wat rest is dit. Anarchie is het startpunt geweest van de theorie van Nozick. Hoewel er wel aanleiding kan zijn om de anarchie te verlaten, biedt de *invisible hand* geen legitieme verklaring waarom deze anarchie verlaten moet worden ten faveure van de minimale staat. Er is derhalve een niet-Nozickiaans argument nodig om tot de minimale staat te komen.

Bibliografie

- Ashcraft, Richard. "Locke's State of Nature: Historical Fact or Moral Fiction?" *The American Political Science Review*, no. 62 (1968): 898-915 .
- Childs, Roy. "The Invisible Hand Strikes Back." *Journal of Libertarian Studies*, no. 1 (1977): 23-33.
- Claassen, Rutger. "The Marketization of Security Services." *Public Reason*, no. 3 (2011): 124-145.
- Friedman, David. "Law as a Private Good." *Economics and Philosophy*, no. 10 (1994): 319-327.
- . *The machinery of freedom: guide to a radical capitalism*. Open Court, 1973.
- Gaus, Gerald. "Explanation, justification, and emergent properties." In *Companion to Nozick's Anarchy, State, and Utopia*, by R. Bader and J. Meadowcroft. Cambridge Collections Online: Cambridge University Press, 2011.
- Hoppe, Hans-Hermann. *Rothbardian Ethics*. Mei 20, 2002. <http://www.lewrockwell.com/hoppe/hoppe7.html> (accessed Mei 18, 2012).
- Hoppe, Hans-Hermann. "The Private Production of Defense." *The Journal of Libertarian Studies*, no. 14 (1998): 27-52.
- Kinsella, Stephan. "What Libertarianism Is." In *Property, Freedom, and Society: Essays in Honor of Hans-Hermann Hoppe*, by Stephan Kinsella and Jörg Hülsmann, 179-196. Mises Institute, 2009.
- Kinsella, Stephen. *What It Means To Be an Anarcho-Capitalist*. Januari 20, 2004. <http://www.lewrockwell.com/kinsella/kinsella15.html> (accessed Mei 17, 2012).
- Locke, John. *Two Treatises of Government*. Edited by Peter Laslett. New York: Cambridge University Press, 1988.
- Nozick, Robert. *Anarchy, State and Utopia*. Oxford: Blackwell Publishers, Inc., 1974.
- Osterfeld, David. "Internal Inconsistencies in Arguments for Government: Nozick, Rand, and Hospers." *The Journal of Libertarian Studies*, no. 4 (1980): 331-340.
- Roark, Eric. "Nozick's Failed Defense of the Just State." *The Journal of Libertarian Studies*, no. 21 (2007): 5-39.
- Rothbard, Murray. "A Future of Peace and Capitalism." In *Modern Political Economy*, by James Weaver, 419-430. Boston: Allyn and Bacon, 1973.
- . *Egalitarianism as a Revolt Against Nature, and Other Essays*. Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 2000.
- Rothbard, Murray. "Robert Nozick and the Immaculate Conception of the State." *Journal of Libertarian Studies*, no. 1 (1977): 45-57.
- Wolin, Sheldon. *Politics and Vision: Continuity and Innovation in Western Political Thought*. New Jersey: Princeton University Press, 2006.